

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

21. Corporis Ciuilis vniuersalis partitio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

tur, nec tam lucro, quam honestati, & miserorum, maxime vero pauperum utilitatibus seruiat.

Ludouici XII. de Aduocatis dictis.

Quarto; dexteritas quædam in regendis, & maturitas in conficiendis negotijs; ne quod Ludouicus XII. aiebat, quemadmodum cerdones corium dentibus, sic lites ille distendat: quod miseris sepe exclamare cogit, quod incertus ille auctor, in poemate de lite:

Litis calamitas.

O dira lites! o iurgia dira Deorum!
O furij, Ereboq; fata! mortalia semper
Continuo, diro lantatu corda secantes.

Accedat deinde oportet egregia supellex, scientiæ, iurisque cognitio, sine qua aduocatus, tabula potius dicendus est, quam Patronus.

Anastasius Cæsar prohibet quem piam consortio aduocatorum associari, antequam per statuta tempora, legum eruditioni noscatur inhæsisse.

In concilio vero Basiliensi, veratur, ne antestudium legum impensum per quinquenniū, in aliqua nominata academia quispiam Baccalaureus legum, vel iuris Cæsarei fiat, vel Pontificij, vel nominationem obtineat, exceptis filiis natis ex utroque parente nobili, quibus sufficit triennium, quod ex constitutione Regis Ludouici XII. cautum est, anno 1512. articul. 8. nunc autem permulti, sunt aduocati citius, quam coquantur Asparagi, quos merito quis, οὐλὰς τινὰς ἀγεννώμε, & ψυχρὰ χαρὰ γούστωμε ῥητόρων, dixerit.

Aduocati doses.

Anteriori præterea in stylo Parlamenti, desiderat in aduocato gestum maturum, vultum lætum, moderatam humanitatem, curialem formam, iræ temperamentum.

De scientia patroni.

C A P V T XX.

Eloquentiæ comes est in Patrono scientia, de qua præclaras habet monitiones; Posseninus noster, in sua bibliotheca, quas hic obiter perstringemus:

Cognitu imprimis necessaria sunt (inquit) iuris origo; Equitas, particio legum, & legalium librorum; iuriconsultorum veterum ingenja; interpretum, qui sequuti sunt, labores, qualitas, cautiones adhibendæ.

Ordo Iurisprudentiæ addiscendæ.

VT primo diuina, ac æterna lege cognita, quæ lex amoris est, lex ab ipso Deo data, hoc est, Decalogus probe noscatur. Vt vis Christianæ legis, quæ de cælo detur, aternæ patris sapientia, quæ ve legem naturalem, & alias impleuit, non tam intelligatur, quam diligitur, & alijs, (vt æquisimum est) præferatur.

Tum ad leges duodecim tabularum accedant, de quibus ait M. Tullius r. de Orat. Bibliothecas me hercule omnium philosophorum vnus mihi videtur. r. tabularum libellus, & auctoritatis pondere, & utilitatis vbertate superare.

Inde ad Romanas veteres leges transeant, quæ ab alijs collectæ sunt post Pomponium, & eiusmodi reliquos.

Mox ad Iustiniani institutiones, ac demum ad reliquas ciuilibus corporis partes veniant.

Sic verò sine circutione, aut ambagibus insperabunt in id semper, quod optimum est, memores illius, quod afflatu diuino Dauid Rex pronuntiauit: Cognoui, inquit, Domine, quoniam aquitas iudicia tua. Et illius: Diuina lex illuminat oculos: Et rursus illius: Hac est voluntas Dei, sanctificatio iustitiae.

Tum verò, vbi auctores perpaucos, & probatos, attentè, & matura perlegerint; iam tutiores ad publica negotia, & tribunalia accedant, memores præsertim & patriæ, quam non habemus hic stabilitam, sed in cælo, & diuini illius Tribunalis, cui omnes aliquando sistemur.

Non erit autem, cur aliquis novos hæreticorum libros de Iurisprudentia verset, qui linguæ elegantioris specie ornati (cum in ijs læpissimè lateant spinæ hæresum, & impietatis) solent adulescentum animos à recto plerumque abducere.

Hoc ipsum, quod in Axiomaticorum est sacramento, hic commendandum, τοισιν εναντιον εν τῃ ἀγία τῷ διου χαρολικῇ & ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Corporis ciuilibus vniuersalis particio.

C A P V T XXI.

Hæc vbi delibauerit, sciat studiosus ciuilibus corpus, quod in Europæ Academijs etiamnum

num est in vfu, tribus præcipue partibus constare; Institutionibus, Pandectis, & Codicis constitutionibus, qui nunc præcisè Codex nominatur: cui ad extremum quatuor earum liber additus fuit, quæ deinceps per omne Iustiniani Imperium scriptæ sunt, quæ vetum novellæ, tum authentica dici solent.

Iustiniani libri Tribonianiani Præiora illa omnia, Iustiniano Cæsare mandante, præcipue verò Triboniani suafu, & opera, paulò plus triennij spatio collecta sunt. Hic enim constitutiones imperatorias ex tribus libris, qui Gregorianus, Hermogenianus, & Theodosianus vocabantur, adhibito quodantenus delectu, vnum in librum redegit, quem codicem constitutionum Latine inscripsit.

Adhibitus est ad hoc opus nobilis ille decemviralis, cuius mentione feci lib. 4. c. 10. Vix abijt annus, cum idem Tribonianus, Græcis hominibus, qui tum videbantur iuris prudentiæ laude ceteros antecire, ad societatem laboris Iustiniani iussu adscitis, veterum Iurifconsultorum scripta vniuersa in Principis palatium deportari, atque inde Pandectas confici curavit.

Triboniani & ceterorum iurifconsultorum Exeunte triennio, cum res tota penè pervenisset ad calcem, Iustinianus nouo mandato, institutiones iuris colligi, & scribi voluit ex iuris disciplinæ elementis, quæ antiqui Iurifconsulti tradiderant.

in iuris prudentia illustranda Deinde non ita multo post emissi sunt in lucem quinquaginta Digestorum, seu Pandectarum libri.

opera. Anno vertente, cum iam extarent eiusdem Pandectæ Imperatoris complures de varijs rebus constitutiones, & in his ex, quæ quinquaginta decisiones vulgo nominantur, post superiorem illam codicis editionem promulgatæ, idem Tribonianus, socijs quatuor labori adhibitis, nouissimo Imperatoris iussu, priorem illum, quem diximus, Codicem reconcinandum suscepit, cum, vt postiores constitutiones eundem in librum referrentur, tum, vt quæ ex superioribus mutata, atque abrogata fuissent, eodem ex libro tollerentur.

Institu-tiones. Digestorū libri. Et hæc quidem ad ciuilis corporis antiqui vniuersalem partitionem, cui tamen postea pro varijs sæculis varia accessere, quæ apud Posselinum numerata licet inuenire.

Codex. Post Iustiniani imperium multis annis; Basilius, Constantinus, & Leo, legum volumen ediderunt *ἡ περὶ ἑσπερον* vocatum, quo leges compendiosè complectebantur, & per epito-

men enarrabant; in quo etiam multa essent reconfusa, Constantinus Harmenopolus omnia supplere, confusa distinguere, ac totum penè opus dissolutum absoluerè conatus est, eundemque titulum *ἡ ἐπιτομή* attribuit, vt *ἡ περὶ ἑσπερον* quoque vocaretur, vel *ἡ ἐκ τῶν*, quoniam in sex libros erat distributa.

nis ἡ ἑσπερον ἡ ἡρμα- nepuli li- ber peris- illis.

Ratio ediscendi.

CAPVT XXII.

HÆc cum ita sint, & verò ab Iustiniani institutionibus soleant vbique iuris prudentiæ fundamenta iaci, profectò cuiusmodi hæc fuerint, sperandum est eiusmodi fore, quidquid superstruatur, videlicet ex solidissimis, solidissimum. At soliditatem hanc parient tria: Verborum & sententiarum intelligentia: Tradendi eas ratio pro iuentutis captu, vitæque nostræ breuissimo spatio; pietatis demum, sine qua veritas evertitur, & summum ius summa fit iniustitia, suis quibusque locis accommodatio.

Quomodo fundam- menta per solidam iacienda in studiis iuris.

Ad verborum, & sententiarum intelligentiam cum Latine, tum Græcæ linguæ peritia vtilissima est, ne dicam profus necessaria.

Verborum intelligentia. Græcæ & Latina lingua necessaria.

Latine linguæ maiestatem, quoniam Iurifconsulti veteres vnâ cum Romanis Imperatoribus mordicus retinuerunt, nisi iuris interpretes, studiosique calluerint, atque adeò adamauerint, sapissimè errabunt, impingent, somniant, quæ nunquam somniantur, qui leges nobis tradiderunt.

Latina lingua necessaria.

Magistratus prisca *(inquit Val. Max.)* quantoperè suam, populique Romani maiestatem retinentes, vt se gesserint, hinc cognoscipotest, quòd inter cetera obtinendæ grauitatis indicia, illud quoque magna perseverantia custodiebant, ne Græcis vnquam, nisi Latine, responsa darent, quin etiam ipsa linguæ volubilitate, qua plurimum valent, excussa, per interpretem loqui cogebant non in vrbe tantum nostra, sed etiam in Græcia, & Asia, quo scilicet Latine vocis honos per omnes gentes venerabilior diffunderetur: nec illis deerant studia doctrinæ, sed nulla non in re pallium togæ subijci debere arbitrabantur, indignum esse existimantes, illecebris, & suauitate literarum, Imperij pondus.

Maiestas Latini sermonis.

